

NEW YORK TIMES BESTSELLER

SUE MONK
KIDDOVÁ
KNIHA
TÚŽOB

„Majstrovské dielo, triumf hlbokého pochopenia a rozprávačského umenia.“

ASSOCIATED PRESS

KNIŽNICA
SVETOVÝCH BESTSELLEROV

KNIHA
TÚŽOB

SUE MONK
KIDDOVÁ

KNIHA
TÚŽOB

TATRAN

Z anglického originálu Sue Monk Kidd: The Book of Longings,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Viking, an imprint of Penguin Random House LLC,
New York 2020,

preložila Katarína Ostricová.

Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2021 ako 5314. publikácia
a 180. zväzok edície LUK – Knižnica svetových bestsellerov.

Vydanie I.

Prebal a väzbu spracoval Peter Zentko.

Verše prebásnil Milan Richter

Zodpovedná redaktorka Katarína Jusková

Jazykové redaktorky Ivana Fábryová, Marta Bábiková

Technická redaktorka Eva Zdražilová

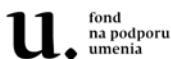
Sadzba Aldodesign, Bratislava

Vytlačil FINIDR, s. r. o., Český Těšín.

Preklad diela finančne podporil Literárny fond.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

Publikáciu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

All rights reserved.

Copyright © 2020 by Sue Monk Kidd, Inc.
Map illustration © Laura Hartman Maestro
Translation © Katarína Ostricová 2021
Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2021

ISBN 978-80-222-1219-9

S láskou pre moju dcéru Ann

Lebo ja som prvá i posledná.
Ja som tá, ktorá je uctievaná, i tá, ktorou pohrdajú.
Ja som predajná i ctihodná.
Ja som manželka i panna.
Ja som matka i dcéra.
Ja som...
Nebojte sa mojej moci...
Ja som poznaním svojho mena.
Ja som meno zvuku a zvuk mena.

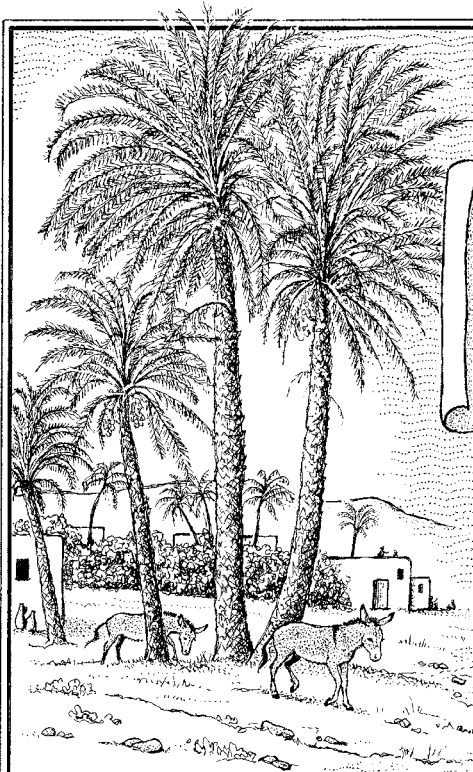
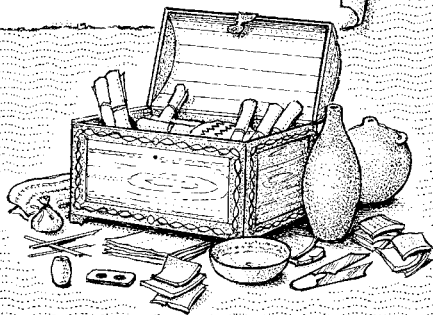
HROM: DOKONALÁ MYSEL

Zaklop na seba samého ako na dvere
a kráčaj vnútri seba ako po rovnej ceste.
Lebo ak kráčaš po ceste, nemôžeš zablúdiť.
A ak klopeš na Múdroseť, klopeš na skryté poklady.

RUKOPISY Z NAG HAMMÁDÍ

CYPRUS

*Palestína a Egypt
v časoch
Ježiša Krista*

Alexandrijska
obilná loď

Alexandria

Jazero
Mareotis

Delta

Nílu

Pelusium

Tarrana

E G Y P T

Letopolis

Memfis

Sinajský

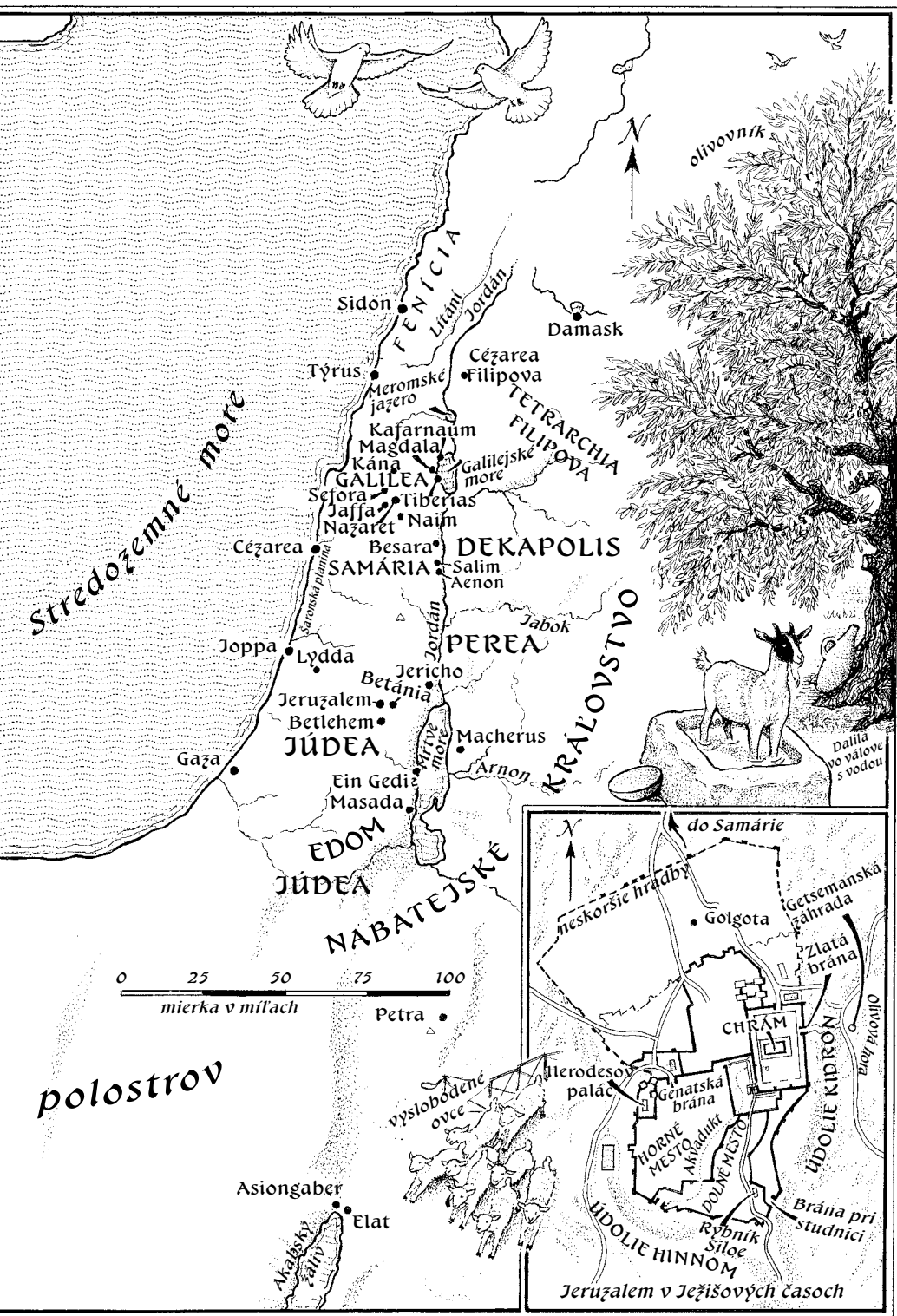
pápyrus

ibis

Modrý lotos

Červené more

Elim

The background is a light-colored, textured surface, possibly paper or fabric, with a subtle floral or leaf pattern visible in the corners. The text is centered on this background.

SEFORA

16 - 17 n. l.

1.

Som Anna. Bola som manželkou Ježiša, syna Jozefa Nazaretského. Hovorila som mu Milovaný a on ma so smiechom volal Malý hrom. Tvrdil, že keď spím, počuje burácanie v mojom vnútri, ktoré pripomína hrmenie v diaľke nad údolím Nahal Zippori, ba dokonca až spoza Jordánu. Nepochybujem o tom, že niečo počul. Po celý život vo mne prebývali túžby, ktoré sa, kvíliac ako nokturná, niesli nocou. To, že sa môj muž na tenkej slamenej rohoži privinul srdcom k môjmu a načúval mu, bolo prejavom láskavosti, ktorú som na ňom milovala zo všetkého najväčšmi. Počul, ako môj život prosí o to, aby sa mohol zrodiť.

2.

Môj príbeh sa začína v štrnástom roku môjho života v mesiaci tišri, v noc, keď ma teta zaviedla na plochú strechu majestátneho domu môjho otca v Sefore, nesúc so sebou čosi okrúhle, zabalené do ľanového plátna.

Liezla som za ňou po rebríku a sledovala záhadný batôžtek, čo mala uviazaný na chrbte, akoby niesla novorodenca, no nedokázala som uhádnuť, čo sa v ňom skrýva. Dosť hlasno si nôtila hebrejskú pieseň o Jakubovom rebríku a ja som sa strachovala, aby zvuk jej hlasu neprenikol do domu cez dlhé, úzke okná a nezobudil moju matku. Matka nám zakázala schádzať sa na streche zo strachu, že Yaltha mi zaplní hlavu trúfalými myšlienkami.

Na rozdiel od mojej matky i od všetkých žien, ktoré som poznala,

moja teta bola vzdelaná. Jej myseľ bola ako nekonečná, neprebádaná krajina, ktorej hranice sa ustavične posúvali. Nepoznala žiadne obmedzenia. Pred štyrmi mesiacmi k nám prišla z Alexandrie z dôvodov, o ktorých nik nehovoril. Nevedela som, že otec má sestru, až kým sa jedného dňa nezjavila u nás, odetá do čistej, nefarbenej tuniky. Jej drobné telo sa nieslo hrdo a oči zlostne zazerali. Otec ju neobjal, ani matka. Ubytovali ju v izbe pre služobníctvo, kam sa vstupovalo z horného nádvorja, a moje otázky si nevšímali. Aj Yaltha ich odbíjala. „Tvoj otec ma zaviazal prisahou, že nebudem hovoriť o svojej minulosti. Najradšej by bol, keby si si myslela, že som spadla z neba ako vtáčí trus.“

Matka vravela, že Yaltha je bezočivá. Aspoň na tom sme sa zhodli. Ústa mojej tety boli neutíchajúcim prameňom vzrušujúcich, nepredvídateľných výrokov. Práve to som na nej mala najradšej.

Dnes v noci to nebolo prvý raz, čo sme sa po zotmení vybrali na strechu, aby si nik nemohol vypočuť náš rozhovor. Sedeli sme pod hviezdami a teta mi rozprávala, že židovské dievčatá v Alexandrii píšu na drevené tabuľky s niekoľkými vrstvami vosku, čo bol vynález, ktorý som si sotva dokázala predstaviť. Rozprávala mi o židovských ženách, ktoré spravovali synagógy, študovali filozofiu, písali poéziu a vlastnili domy. O egyptských kráľovniach. O ženách faraónkach. O veľkých bohyniach.

Ak Jakubov rebrík dosiahol až do neba, tak aj ten náš.

Yaltha nebola na svete dlhšie ako štyri a pol desaťročia, ruky však mala hrčovitú a pokrivenú. Koža na jej lícach bola samý záhyb a pravé viečko mala ovisnuté, akoby zvädnuté. No po rebríku liezla vrtko a ladne ako pavúk. Sledovala som ju, ako sa vyšvihla z hornej priečky rebríka na strechu a vak na chrbte sa jej pritom hojdal sem a tam.

Usadili sme sa tvárou v tvár na slamených rohožiach. Mesiac vychádzal spoza vrchov ako ohnivá guľa. Nebo bolo bezoblačné, čierne, plné žeravých uhlíkov. Nad mestom sa vznášala vôňa chlebových placiek a dymu z kuchynských pecí. Nevedela som sa dočkať, kedy sa dozviem, čo ukrýva v batôžku, ona však len bez slova hľadela do dialky. Musela som čakať.

VÝSLEDKY MOJEJ VLASTNEJ TRÚFALOSTI ležali vo vyrezávanej cédrovej truhlici v rohu mojej izby: zvitky papyrusov, pergameny, útržky hodvábu s mojimi zápiskami. Boli tam trstinové perá, nôž na ich ostrenie, cyprusová tabuľka na písanie, nádobky s atramentom, paleta zo slono-

viny a niekoľko vzácnych farbív, ktoré mi otec priniesol z paláca. Farby už celkom vybledli, no v deň, keď som Yalthe odhalila obsah truhlice, ešte žiarili.

S tetou sme tam len tak stáli a civeli na tú nádheru. Ani jedna z nás neprehovorila. Yaltha siahla do truhlice a vybrala z nej pergameny spolu so zvitkami papyrusov. Krátko pred jej príchodom som si začala zapisovať príbehy významných žien v Písme. Pri počúvaní rabínov by si človek myslel, že jediné historické osobnosti, ktoré stoja za reč, sú Abrahám, Izák, Jakub a Jozef... Dávid, Saul, Šalamún... Mojžiš, Mojžiš, Mojžiš. Keď som však sama konečne začala čítať Písmo, zistila som (ajhľa!), že sa v ňom spomínajú aj ženy.

Iba preto, aby zostali nepovšimnuté a upadli do zabudnutia, to ma zarmucovalo najväčšmi. Zaprisahala som sa, že zaznamenám všetky ich úspechy a budem chváliť ich skutky bez ohľadu na to, aké boli veľké. Stanem sa kronikárkou zabudnutých príbehov. Mala som presne ten druh odvahy, ktorým matka pohrdala.

V deň, keď som Yalthe ukázala obsah truhlice, mala som hotové príbehy Evy, Sáry, Rebeky, Ráchel, Lie, Zelfy, Baly a Ester. No ešte zostalo veľa toho, čo bolo treba zaznamenať – Judita, Dina, Tamar, Mária, Debora, Rút, Anna, Betsabe, Jezabel.

Napäto a so zatajeným dychom som sledovala, ako si teta prezerá výsledky môjho úsilia.

„Je to tak, ako som si myslela,“ skonštatovala a tvár jej pritom žiarila. „Máš nesmierne veľký dar od Boha.“

Aké slová.

Až do tej chvíle som si myslela, že som čudná – hračka prírody. Omyl. Prekliatie. Už dávno som vedela čítať a písať a mala som nezvyčajnú schopnosť skladať zo slov príbehy, dešifrovať jazyky a texty, porozumieť skrytým významom, udržať si v hlave protichodné myšlienky.

Môj otec Matej, ktorý bol hlavným pisárom a poradcom nášho tetrarchu Herodesa Antipasa, vravel, že moje nadanie by sa skôr hodilo pre prorokov a mesiášov, pre mužov, ktorí dokázali rozkázať moriam, aby sa rozostúpili, ktorí budovali chrámy a radili sa s Bohom na vrcholoch hôr, ba hoci aj pre ktoréhokoľvek obrezaného muža v Galilei. Až keď som sa naučila po hebrejsky, prehovárala ho a žobronila, dovolil mi čítať Tóru. Od svojich ôsmich rokov som ho prosila, aby mi zohnal učiteľov, zvitky rukopisov na štúdium, papyrus na písanie a farby, aby som si mohla miešať vlastné atramenty, a často mi vyhovel – neviem, či z údivu, zo

slabosti alebo z lásky. Moje ambície ho privádzali do rozpakov. Keď ich nedokázal potlačiť, žartoval o nich. Rád vravieval, že jediným chlapcom v našej rodine je dievča.

Dieťa také náročné ako ja sa domáhalo vysvetlenia. Otec vyhlásil, že kým ma Boh utváral v matkinom lone, čosi ho vyrušilo a omylom ma obdaril vlohami, určenými pre nejakého úbohého malého chlapca. Neviem, či si uvedomil, aká urážka to bola pre Boha, keď mu pripísal taký omyl.

Matka verila, že je to vina Lilith, démona s pazúrmí sovy a krídlami zdochlinožravého vtáka, ktorý vyhľadáva novorodencov, aby ich zavraždil, alebo, v mojom prípade, pošpinil neprirodzenými sklonmi. Na svet som prišla počas prudkého zimného dažďa. Staré ženy, ktoré pomáhali pri pôrode nemlúvniat, odmietli vyjsť do toho nečasu, hoci po ne poslal môj vysokopostavený otec. Mojej rozrušenej matke, sediacej na pôrodnej stoličke, nemal kto uľaviť od bolesti a chrániť nás pred Lilith náležitými modlitbami a amuletmi, a tak pripadlo jej slúžke Shire, aby ma okúpala vo víne, vode, v soli a olivovom oleji, zavinula ma do plátna a uložila do kolísky, kde ma našla Lilith.

Historiky rodičov sa mi vryli pod kožu. Nenapadlo mi, že moje schopnosti by mohli byť určené mne, že by mi Boh *chcel* udeliť tieto požehnanie. Anne, dievčaťu s neposlušnými čiernymi kučermi a očami farby dažďových mračien.

Z OKOLITÝCH STRIECH k nám doliehali rôzne zvuky. Detský nárek, blačaniekozy. Napokon Yaltha siahla po batôžku za chrbtom a rozbalila plátno. Pomaly odkrývala jednotlivé vrstvy látky a oči jej blčali, keď pozrela na mňa.

Vybrala obsah batôžka. Vápencová miska, žiarivá a okrúhla, dokonalý spln mesiaca. „Priniesla som si ju z Alexandrie. Chcem, aby si si ju vzala.“

Keď mi ju vložila do rúk, telom mi prebehol záchvev. Prešla som dlaniami po hladkom povrchu, po širokých okrajoch, po mliečnych jamkách v kameni.

„Už si počula o zariekacej miske?“ spýtala sa.

Pokrútila som hlavou. Vedela som len, že to bude čosi dôležité, príliš nebezpečné a zázračné, než aby mi to ukázala kdekoľvek inde mimo strechy zahalenej do tmy.

„My ženy z Alexandrie sa s ňou modlíme. Vpisujeme do nej naše najtajnejšie prosby. Takto.“ Vložila prst do misky a špirálovito ním pohybo-

vala po jej stenách. „Každý deň spievame našu modlitbu a pritom pomaly krútime miskou, vtedy naše slová ožívajú a odrážajú sa až do nebies.“

Uprene som na ňu hľadela, neschopná vyriečiť slovo. Aké veľkolepé, plné tajomných síl!

Yaltha pokračovala: „Na dno misky namaľujeme svoj obraz, aby sme sa uistili, že Boh bude vedieť, komu patrí tá žiadosť.“

Padla mi sánka. Yaltha isto vedela, že žiadny zbožný Žid by nepozrel na portrét človeka či zvieraťa, a už vôbec by ho nevytváral. Druhé prikázanie to predsa zakazuje. *Neurobíš si modlu ani nijakú podobu toho, čo je hore na nebi, dolu na zemi alebo vo vode pod zemou!*

„Modlitbu musíš zapísať do misky,“ zopakovala teta. „Ale dobre zväž, o čo budeš žiadať, pretože to dozaista dostaneš.“

Hľadela som do prázdnej misky, v tom okamihu pôsobila ako nebeská klenba, hviezdna kupola obrátená dolu hlavou.

Keď som zdvihla oči, Yalthin zrak spočíval na mne. Riekla mi: „V mužskej Svätyni svätých prebývajú Božie zákony, ale v ženskej sú len túžby.“ Potom sa mi dotkla hrudníka na mieste kde mám srdce, a vyslovila čosi, čo rozdúchalo iskru v mojej hrudi: „Napíš, čo sa nachádza tu vnútri, v tvojej vlastnej Svätyni svätých.“

Zdvihla som ruku a dotkla sa miesta, ktoré teta práve prebudila k životu. Pritom som úporne žmurkala, aby som zadržala príval emócií.

Náš jediný pravý Boh prebýval v Svätyni svätých v jeruzalemskom chráme a ja som si bola istá, že je hriechom hovoriť o podobnej svätyni v ľudských bytostiach, no ešte horšie bolo tvrdiť, že túžobné želania dievčat ako ja majú v sebe náznaky božskosti. Bolo to to najkrajšie trestuhodné rúhanie sa, o akom som kedy počula. Od vytrženia som v tú noc nemohla zaspať.

Rám mojej postele stál na bronzových nohách, obložený karmínovo-červenými a žltými poduškami, vypchanými vymlátenou slamou, perím, koriandrom a mätou, a ja som bdela uprostred tej mäkkosti a vône ešte dlho po polnoci. V hlave som si zostavovala modlitbu a snažila sa vtessať do slov nespočetné množstvo pocitov.

Prebudila som sa pred svitaním a potichu som prešla po balkóne prečnievajúcim nad prízemím. Naboso a bez lampy som sa zakrádala popri izbách, v ktorých spala moja rodina. Dolu po kamenných schodoch. Krížom pomedzi stĺporadie pred prijímacou sálou. Prešla som opatrne cez horné nádvorie, akoby som kráčala po kamienkoch, aby som nezobudila sluhov, ktorí spali nablízku.